

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Cap. II. An iuxta hoc decretum Iudex sequi debeat eam opinionem, quæ
probabilior est ab extrinseco, an quæ ab intrinseco?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

damnationem: Et sicut respondendum est post illam, pravam esse eam consequentiam; ita ego ante illam loco citato demonstravi, eam esse pravam consequentiam, quia arguit à propositione directa ad reflexam. Nam licet probabilis sit hæc propositio directa: *Hæc domus est Petri*, ad quam domum Ioannes habet ius probabilius; ex illa propositione directa male inferitur hæc propositio reflexa, *Iudex potest sequi opinionem probabilem, quæ suffragatur Petro*, quia ea propositio reflexa habet novum obiectum, ratione cuius limitatur ea probabilitas ex contractu Iudicis cum Republica. Vide etiam, quæ dixi disp. 15. cap. 4. art. 2.

CAPVT II.

An iuxta hoc decretum Iudex sequi debeat eam opinionem, quæ probabilior est ab extrinseco, an quæ ab intrinseco?

ARTICVLVS I.

Quinque conclusionibus decitur questio.

SVMMARIVM.

Quæ sit opinio probabilior ab intrinseco, & quæ ab extrinseco? n. 9.

Si iudex formet iudicium certum de probabilitate vnius partis, non potest sequi oppositam, quamvis hæc multitudinem, & præstantiam Authorum prævaleat. n. 10.

Si non formet iudicium certum de probabilitate intrinseca, debet etiam attendere ad extrinsecam. n. 11.

Si iudex inueniat minorem probabilitatem extrinsecam, & maiorem intrinsecam, debet sequi potius intrinsecam, quam extrinsecam. n. 12.

An si iudex sit certus, suam opinionem

esse probabiliorē possit sequi minus probabilem quamvis usu recepta? n. 13.

In materia iuris humani dupliciter intelligi potest, quod opinio usu recepta sit præferenda à Iudice. nu. 14. & seqq.

8. **I**N hæc quaestione Filguera in expositione secundæ propositionis §. Ergo. affirmat, Iudicem teneri ad sequendam opinionem ab intrinseco probabiliorē, relicta probabiliorē extrinsece. Addit tamen §. Circa. etiam post hoc decretum posse Iudicem ferre sententiam iuxta opinionem magis receptam, quamvis minus probabilem. Sed hæc res maiori eget indagine.

9. Et quidem probabilior ab intrinseco dicitur ea opinio, quæ vrgentioribus rationibus fulcitur; sive petitis à ratione naturali, sive Theologica, sive à Constitutionibus Principis, aut alio capite æquivalenti. Probabilior ab extrinseco dicitur illa, quæ maiori nititur autoritate virorum sapientum. Hæc autem maior autoritas non debet desumi à maiori numero Authorum, sed à maiori præstantia doctrinæ eorum, & à methodo discurrendi cum luculentiori discussione rationum. Et ideo Navarrus in Sum. lat. cap. 27. num. 289. ait, communiorem, atque adeo probabiliorē ab extrinseco esse opinionem sex doctorum ex professo rem tractantium, præ opinione quinquaginta authorum, sola fere priorum autoritate nitentium. Quod late tradidi in 1. part. Crif. Theol. disp. 11. cap. 2. art. 4. ex P. Thoma Sanchez, Solus. Navarro, Soto, Arriaga, Petro Hurtado, Castro Palao, Ioanne Sancio, Hurtado Azor, Menochio, Alciato, & Cara. Cas. Pal. muelle. Et in eadem disp. ostendi, non dare autoritatem opinionibus, nisi Authores sint omni exceptione maioris. Vide etiam, quæ tradidi in 3. part. Crif. Theolog. disp. 57.

Et

10. Et primo quidem si Iudex formet iudicium certum de iure huius partis, vel de probabilitate illius, sive id sibi proponatur vt certum moraliter, non potest iudicare secundum oppositam opinionem, quantumvis multitudine, & præstantia Authorum ea opposita opinio prævaleat. Quia contra certitudinem nulla prævalet autoritas, nulla probabilitas; vt plane demonstravi in 1. part. Crif. Theol. disp. 4. num. 6. & disp. 11. cap. 4. num. 106., & 3. part. disp. 55. num. 2, & disp. 56. cap. 11. num. 657. Etenim Author non habet autoritatem in eo, quod ignorat; sed si vna pars est omnino certa, & Author docet oppositam, tunc Author ignorat principium certum, vnde illa redditur certa: ergo talis author in eo non habet autoritatem. Vide reliqua huius inconcussæ conclusionis fundamenta in locis citatis.

11. Secundo, si probabilitas intrinseca ita sibi proponatur, vt non sit omnino certus, quod illa sit opinio probabilior ab intrinseco, tunc debet coadiuvare iudicium probabilitate extrinseca; & si probabilitatem intrinsecam, & extrinsecam vnus partis, quasi in vna lance stateræ appensam, videat prævalere alterius partis probabilitati; tunc debet iudicare secundum eam probabilitatem, quæ ita sibi proponitur. Pontifex enim non loquitur specialiter de ista intrinseca, neque de illa extrinseca, sed de illa probabilitate, quæ omnibus pensatis, prævalet.

12. Tertio contingere potest, quod Iudex inveniat pro sua opinione in quam inclinat, minorem probabilitatem extrinsecam, sed solidiora, & efficaciora fundamenta. Et in tali casu assentior ei assertioni, quod Iudex debet potius gubernari probabilitate intrinseca, quam extrinseca. Quia ad inclinandum intellectum ad vnam

partem, magis impellunt fundamenta intrinseca, quam dicta sapientium, si vir doctus scit perpendere fundamenta. Quod si Iudex nesciat perpendere fundamenta, vel parum fidat proprio iudicio, tunc poterit præcipue attendere probabilitati extrinseca, modo supra explicato, non tam attendendo ad numerum Authorum, quam ad præstantiam doctrinæ eorum.

13. Quarto id, quod addit Filguera, posse Iudicem, relicta probabiliore, sequi opinionem minus probabilem, si hæc sit vsu recepta, minime approbo. Si enim quæstio sit iuris naturalis, qualis esse solet in materia Restitutionis, imo & in multis materijs iustitiæ, & Iudici proponatur vt certum absque vlla formidine, suam sententiam esse veram, non potest se accomodare opinioni oppositæ, quantumvis vsu receptæ. Quia, vt supra dixi remissive, contra certitudinem nulla est probabilitas. Quod si responderit, se non loqui de propositione certa, sed de probabiliori; ideo sequentem conclusionem superaddo.

14. Quinto. In materia iuris humani difficile est intelligere, quod opinio vsu recepta sit præferenda opinioni probabiliori; & præterea censeo id esse expresse contra decretum. Et quidem duplici modo potest intelligi quod opinio sit vsu recepta. Primo, quatenus praxi, & moribus civium recepta est. Et hoc modo semper est probabilior, & quandoque omnino certa: nam consuetudo præscripta habet vim abrogandi legem: & vim interpretandi legem authenticæ, imo & inducendi novam obligationem eo modo, quo dixi in 2. part. Crif. Theol. disp. 23. Cum ergo ius humanum his tribus modis cedat consuetudini, ita in materia iuris humani non potest non prævalere, & ad ferendum iudicium de praxi inducere certitudinem, vel pro-

probabilioritatem.

14. Secundo modo potest intelligi, quod opinio sit *vsu recepta*, quatenus licet operatio ipsa non nitatur consuetudine, in tribunali tamen est consuetudine receptum, quod feratur sententia iuxta talem opinionem. Et eodem modo necesse est, quod talis opinio reputetur certa, vel probabilior. Et quidem in *Cris. Theolog. disp. 12. cap. 6.* quod inuenies in Additionibus positus in fine 2. partis n. 26. ostendi, qua ratione verum est axioma inter iurisperitos vulgatum, nempe quod *Opinio communis habenda est pro lege*; quatenus intelligentia legis humanæ pendet maxime ab interpretatione omnium, aut fere omnium sapientium. Nam quæstiones in materia legis humanæ vt in plurimum pendunt vel à sensu verborum legis, vel à sensu, in quo lex intellecta est à populo, & ad praxim deducta: in vtroque autem communis omnium, aut fere omnium opinio facit certitudinem. Et si quidem loquamur de sensu verborum legis, is pendet omnino à significatione verborum: in ista autem sententiam fere omnium facere evidentiam moralem, constat ex dictis ea *disp. 12. cap. 4.* Circa sensum autem, in quo lex intellecta, & recepta est à populo, ipsa praxis, & consuetudo decernit, quomodo præctice lex intelligenda sit. Cuius testes plenissime probantes talem praxim sunt sapientes, concorditer, & fere sine contradictione talem praxim tacite, aut virtualiter affirmantes: maxime cum quæstio de praxi, & consuetudine populi sit quæstio facti, in qua testes sine contradictione, aut cum tenui contradictione affirmantes faciunt plenam probationem. Quæ omnia latius tradidi in citato loco Additionum.

16. Hinc fit, quam difficilè intelligatur, quod opinio vsu recepta, sive in populo, sive in tribunali, sit minus

probabilis: quia cum multi Iudices ex consilio virorum sapientium à multis retro annis ita legem intellexerint, siue quoad praxim populi, censendum est eos iudices, & iuriconsultos facere certitudinem, aut probabilioritatem.

17. Neque obstat quod in alio tribunali iudicetur secundum oppositam opinionem: nam diversa consuetudo in diverso populo facit diversum us.

ARTICVLVS II.

An Iudex iudicium de probabilioritate possit subijcere iudicio aliorum?

SVMMARIVM.

Cum Iudex habet certitudinem de probabilioritate suæ opinionis, non potest subijcere iudicium suum alieno. n. 18.

Cum Iudex non est certus, sed opinatur, opinionem suam esse probabiliorrem, potest iudicium suum subijcere alieno. n. 19.

18. **Q**uæstio est, an cum ad vnam sententiam concurrunt plures iudices, v.g. in Cancellaria Granatensi, aut Pinciana, possit vnus, qui suam opinionem putat probabiliorrem, subijcere iudicium suum iudicio aliorum Iudicum? In qua quæstione dicendum est primo. Si præfatus Iudex habeat certitudinem moralem, quod sua opinio est probabilior (quæ certitudo rarissime contingit) tunc non potest subijcere iudicium suum alieno. Patet assertio: quia dum certus est de probabilioritate suæ opinionis, certus est de obligatione iudicandi secundum illam propter censuram huius decreti: sed qui certus est de suo obli-

obligatione, & non se conformar illi, delinquit: ergo ille Iudex, si aliter fert sententiam, delinquit.

19. Dicendum est secundo, si suam opinionem putat probabilior, & probabilioritas non proponitur illi, ut certa (quod plerumque contingit) posse præfatum iudicem, audientem fundamenta partis oppositæ, subijcere iudicium suum iudicio alieno, censens propter auctoritatem aliorum iudicum, illorum opinionem esse probabilior. Et ratio est: quia ubi non cogit evidentia veri, potest quis existimare iudicium alterius esse melius, & probabilius: ergo ubi non cogit evidentia de probabilioritate, poterit quis existimare, iudicium aliorum de illa esse melius, & probabilius. Et hanc utramque conclusionem videtur tradidisse Raymundus Lumbier 3. tom. Summ. in expositione huius secundæ propositionis num. 1732.

Lumb.

ARTICVLVS III.

An debeat parere Iudex inferior, si Superior præcipiat, ut dicat ius secundum minus probabilem?

SVMMARIVM.

Proponitur ratio dubitandi. n. 20.

Si iudex inferior certus est de probabilioritate sua opinionis, non potest obedire Superiori, ut iudicet secundum minus probabilem n. 21.

Si iudex inferior cum formidine censeat, suam opinionem esse probabilior, & Superior censeat, oppositam esse probabilior, inferior debet iudicare secundum opinionem Superioris. n. 23.

Quid si Superior censeat, suam opinionem esse minus probabilem? n. 24.

20. **P**Ræfens quæstio est, an si Iudex Superior præcipiat Iudici inferiori, v.g. Episcopus suo Vicario generali, ut sententiam ferat secundum opinionem, quam Iudex inferior censet minus probabilem, possit, aut debeat prædictus Iudex inferior obtemperare Superiori. Et quidem ex doctrina generali, quam tradidi in 1. part. Cris. Theol. disp. 16. cap. 4. & in 3. part. disp. 56. cap. 7. art. 3. oritur ratio dubitandi. Nam quando subditus iudicat suam opinionem probabilior, circa honestatem rei præceptæ, & Prælatus præcipit secundum opinionem probabilem oppositam, potest, & debet subditus obedire: quia tenetur obedire, ubi non cernitur manifeste peccatum: ergo poterit, & debet Iudex inferior, licet sua opinio sit probabilior, accommodare se opinioni Superioris præcipientis.

21. Dicendum est primo, si Iudex inferior formet iudicium omnino certum, quo censeat suam opinionem esse probabilior; nec debet, nec potest obtemperare Superiori, ferendo sententiam secundum opinionem minus probabilem sui Superioris. Demonstratur. Eatenus subditus censens suam opinionem probabilior potest, & debet obedire Prælato præcipienti secundum opinionem probabilem de honestate operationis, quatenus in eo non cernitur manifeste peccatum; sed in hoc casu si Iudex inferior ferat sententiam secundum opinionem minus probabilem, in eo cernitur manifeste peccatum: ergo nec debet, nec potest obedire.

22. Minor patet. Tunc enim cernitur manifeste peccatum in operatione, quando id, quod reducitur ad proximum, est certum peccatum; & ei, qui operatur, proponitur ut certa ea malitia: sed in hoc casu ex hac declaratione Pontificis, quod Iudex ferat sententiam secundum opinionem minus

Ee pro

probabilem, ex se est certo peccatum; & id proponitur Iudici inferiori, vt certum; quia format iudicium certum, & absque formidine, quod sua opinio est probabilior: ergo in ea prolatione sententiæ secundum opinionem minus probabilem, cernitur manifeste peccatum.

23. Dicendum est secundo. Si Iudex inferior censeat cum formidine, & sine certitudine, suam opinionem esse probabiliorem; Iudex autem Superior censeat suam oppositam esse probabiliorem; tenetur ille obtemperare, & ferre sententiam secundum opinionem Superioris. Ratio est: nam vt dixi in locis citatis 1. & 3. part. Crif. Theolog, vbi non cernitur manifeste peccatum, tenetur subditus obedire Superiori, siue sit in materia dubia, siue in materia probabili.

24. Dicendum est tertio. Si Iudex Superior censeat, suam opinionem esse minus probabilem, atque adeo opinionem oppositam Iudicis inferioris probabiliorem; & præcipiat Iudici inferiori, eo non obstante, vt ferat sententiam iuxta opinionem minus probabilem talis Superioris, non tenetur, nec potest Iudex inferior obtemperare, nisi Iudex inferior censeat probabiliorem, quam superior censeat minus probabilem. Ratio est: quia Superior iudicans suam opinionem minus probabilem, peccat id præcipiendo: nam ex hac declaratione Pontificis id est manifeste peccatum; & consequenter non habet iurisdictionem ad id præcipiendum: quia eius iurisdicatio non extenditur ad præcipiendum id, quod sine peccato exerceri non potest. Ex quo manifeste infertur, quod subditus nec tenetur, nec potest obedire, vt pote in materia, quæ sine peccato exerceri non potest.

25. Dixi, *Nisi Iudex inferior censeat probabiliorem, quam Superior cen-*

set minus probabilem. Id quod intelligendum est, non solum, quia in iudicando debet sequi opinionem probabiliorem iuxta hanc declarationem Innocentij XI, sed etiam novo titulo, scilicet quia præceptum Superioris vrget: quia quamvis ipse Superior peccat id præcipiendo, habet tamen ius præcipiendi id, quod sine peccato potest exerceri. Quando autem Iudex inferior censeat probabiliorem, quam Superior iudicat minus probabilem, rem præcipit, quæ sine peccato potest exerceri. Et ex dictis constat ad rationem dubitandi initio articuli propositam.

CAPVT III.

An in criminalibus possit, aut debeat Iudex sententiam ferre pro reo iuxta opinionem minus probabilem?

SUMMARIVM.

Proponitur opinio aliorum. n. 26. An laborent in equiuoco Authores eius opinionis? n. 27. & seqq.

Pro equivocatione tollenda distinguere oportet opinionem directam à reflexa. n. 31.

Etiam in causis criminalibus Iudex debet iudicare secundum opinionem probabiliorem. Ibidem.

26. **I**N hac quæstione Raymundus Lumbier tom 3. Summæ in expositione huius secundæ propositionis num. 1731., & Emmanuel de Filgueira in Lucerna Decretali in expositione huius secundæ propositionis §. Imo affirmant, in criminalibus posse, & debere iudicem sequi opinionem minus probabilem, quando hæc est in favorem rei; censent autem, hanc resolutionem non opponi huic decreto Innocentij XI.